

PERSOONLIJK

Staatssecretaris van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147
2511 DP DEN HAAG

Postbus 20015
2500 EA Den Haag
070-342 43 44
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

DATUM 24 augustus 2021
BETREFT Reactie consultatie Wet Adviescollege ICT-Toetsing

Geachte heer Knops,

Op 15 juni vroeg u ons met de brief "Consultatie Wet Adviescollege ICT-Toetsing" (kenmerk 2021-0000300706) via de CIO Rijk om een reactie op het concept wetsvoorstel Wet Adviescollege ICT-Toetsing. Wij waarderen dit verzoek.

In het toegevoegde wetsvoorstel geeft u aan dat u voornemens bent het adviescollege -anders dan zijn voorganger, het Bureau ICT Toetsing- op afstand van het ministerie van BZK te plaatsen. Ook is het voornemen de adviestaak uit te breiden en te verbreden. Hiermee wordt een algehele verbetering van de beheersing van ICT-projecten en informatiesystemen bij de centrale overheid beoogd.

Gegeven de essentiële rol die IT speelt in zowel de werkprocessen als de dienstverlening en de beleidsvoorbereiding, is goede beheersing van de inzet van IT binnen elke (overheids)organisatie van cruciaal belang. Een toets vooraf bij financieel omvangrijke IT-investeringen kan daarbij behulpzaam zijn. Maar naar onze mening is onvoldoende duidelijk waarom de instelling van een permanent onafhankelijk adviescollege de meest voor de hand liggende keuze is om kwaliteit te borgen. We zien ook nadelen in de voorgestelde organisatievorm. Wij vinden het van niet te onderschatten belang dat de kennis over, en de beheersing van IT binnen elk ministerie op orde is. Dat is inclusief een interne

UW KENMERK

ONS KENMERK 21006392 R

BIJLAGEN

tweedelijnsrol, die adviseert over nut, noodzaak en kwaliteit van de gemaakte (technische) keuzes en die gezaghebbend is. Dat valt onder de ministeriële verantwoordelijkheid. Voor onafhankelijk advies en kennisopbouw op rijksniveau zou de inrichting van een kenniscentrum bij BZK een passende optie kunnen zijn. Ook een toezichthoudende rol van de minister van BZK is denkbaar. Maar de logica voor een zo essentieel onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering van het Rijk een permanente adviesfunctie buiten de directe verantwoordelijkheid van de minister van BZK te creëren, ontgaat ons. In ieder geval blijkt die niet uit het wetsvoorstel. Mocht u willen vasthouden aan de instelling van een zelfstandig orgaan op afstand van de minister, dan geven we in deze brief twee opmerkingen mee bij de rol, taak en reikwijdte hiervan. Tot slot stippen we een tekstuele onjuistheid aan.

Rol, taak en reikwijdte van het adviescollege

Adviserend of (ook) oordelend?

Het beoogde doel van het adviescollege is om meer grip te krijgen op ICT-projecten en informatiesystemen binnen het rijk. Het adviescollege ICT-toetsing krijgt daartoe een uitgebreid mandaat: naast grote ICT-projecten kan het adviescollege straks ook advies uitbrengen over informatiesystemen –in alle fasen van de levenscyclus- en IT-onderhoudsportefeuilles.

Anders dan bij de colleges onder de Kaderwet adviescolleges, die de regering adviseren over wet- en regelgeving of beleid, ligt de primaire focus van het adviescollege ICT-toetsing op concrete projecten en systemen. Het wetsvoorstel schrijft hierbij voor dat een *onderzoeksprotocol* wordt opgesteld en bekendgemaakt – niet een *werkwijze* zoals de Kaderwet adviescolleges.

Het feit dat de werkzaamheden moeten worden afgestemd met de ADR (artikel 4; volgens de memorie van toelichting 'om controlelast te voorkomen') lijkt erop te wijzen dat er ook sprake is van een onderzoekende, dan wel controlerende rol. Ons wordt niet duidelijk of het adviescollege alleen adviezen geeft voorafgaand aan een besluit, of ook echt controleert bij de uitvoering ervan. In dit kader wijzen wij op een interview¹ waarin de voorzitter aankondigde dat het adviescollege een evaluatie gaat instellen naar de CoronaMelder-app. Hiermee gaat het college een

¹ iBestuur.nl, 27 mei 2021, "Adviescollege ICT-toetsing op afstand van BZK",

oordeel achteraf vellen. Een belangrijk uitgangspunt is echter dat een adviseur niet tegelijkertijd controleur of toezichthouder kan zijn. Dat principe geldt op vele fronten is naar onze oordeel ook hier van toepassing.

3/4

Wij adviseren om vanuit een heldere opdracht met betrekking tot de rol en taak van de instelling vervolgens duidelijk te beschrijven hoe die zich verhoudt binnen een sluitend stelsel van checks en balances voor de beheersing van IT-projecten en informatiesystemen. En ook hoe de rol van deze instelling zich verhoudt tot die van bestaande interne waarborgen bij de primair verantwoordelijken (ministeries en andere publieke organen). En eveneens wat de coördinerende taak en verantwoordelijkheid van de Minister van BZK zal zijn, en die van bestaande toezichthouders en controleurs wier oordeel zich ook uitstrekt tot IT. Samenwerking en afstemming met de andere spelers in het controlebestel, met inachtneming van ieders rol en verantwoordelijkheid, is van belang. IT-expertise is schaars en controlelast wordt door overheidsorganisaties nu reeds als zwaar ervaren.

Adviezen bestrijken onduidelijk publiek domein

In het wetsvoorstel wordt een definitie gegeven van de 'centrale overheid' die geen gemeengoed is, en niet elders wordt toegepast. Onder de reikwijdte van die definitie vallen ministeries, sommige zelfstandige bestuursorganen wel en andere niet, en ook de Nationale Politie en de Raad voor de Rechtspraak. Sommige organen van het Rijk, zoals de Hoge Colleges van Staat, vallen er niet onder. Ook de zbo's zonder openbaar gezag, zoals Staatsbosbeheer en TNO, vallen buiten deze definitie.

Het is ons niet duidelijk welke overwegingen aan deze afbakening ten grondslag liggen. De memorie van toelichting gaat hier niet op in. Dat maakt het ook in de toekomst lastig te bepalen of een nieuw op te richten publieke organisatie er onder zal vallen.

De wapensystemen van Defensie worden in het wetsvoorstel uitgezonderd van advisering. Ook hierbij is niet toegelicht op welke grond dit gebeurt.

Bovengenoemde keuze voor een ruimere taakomschrijving in combinatie met een groot bereik, roept bij ons vragen op over de beschikbaarheid en inzet van

voldoende capaciteit bij het nieuw in te richten adviescollege. Op basis van welke criteria wordt bepaald welke ICT-projecten of onderhoudsportefeuilles wel of niet worden onderzocht?

4/4

Tot slot

Om een bescheiden bijdrage te leveren aan de verheldering van het bestaande speelveld van adviseurs, controleurs en toezichthouders op het gebied van IT tot slot nog een punt dat vraagt om een tekstuele aanpassing van de memorie van toelichting: de (grond)wettelijke taak van de Algemene Rekenkamer waar in paragraaf 4 naar wordt verwezen is niet louter 'controlerend met betrekking tot risicobeheersing en verantwoording'.

Algemene Rekenkamer

drs. A.P. (Arno) Visser,
president

drs. C. (Cornelis) van der Werf,
secretaris